(З історії "благопопечительных мероприятий")

Тихо та любо на ст. Залежі N-ської залізниці. Глянеш проїздом — і одразу бачиш, що настало там цілковите "успокоение". Тихо та любо, як у Бога за дверима, і тільки начальствений циркуляр часом "нарушает" там "общественную тишину и спокойствие".

Ніч. Осінній вітер люто зриває червоне листя дикого винограду, що заснував собою ввесь фасад аж до другого поверху, крутить ним по пероні й мчить безвісти.

Темно й пусто. А у вікнах світиться.

За столом в кабінеті начальника станції сидить і дрімає, схиливши голову на "журнал", помічник начальника, Семафоренко. Бляшана лампа під зеленим паперовим абажуром кидає на його потилицю пасма жовтого світла й коптить на один бік, сповняючи кабінет задушливим чадом; кептяга легенькими крапками осідає на стінах, на паперах, на комірнику й манжетах пана помічника.

Ліворуч, у стіні, невеличке віконечко — прозурка. Цок-цок... цок-цок-цок... чується крізь неї. Там телеграф. Коло прозурки стоїть високий, кучерявий телеграфіст Невсипущий і глузливо позирає на Семафоренка.

— Господін дєжурний!— раптом скрикує він і ховається за стіну.

— Та? що?..— схоплюється Семафоренко й безглуздими очима водить по стінах.

Насмішкувате обличчя Невсипущого знову з’являється в прозурці. Помішник люто зиркає на нього й знову лаштується спати.

— Лампа коптить у вас.

— К чортам! — бурчить Семафоренко й схиляє на руки голову.

— Господін дєжурний...

— Одчепіться, а то вилаю!

— Господін дєжурний! служебний вийшов.

Семафоренко схопивсь, як опечений.

— Вже? — витріщивсь він на телеграфіста.— Та ні? брешете, мабуть?

Невсипущий зареготався:

— Не виспались хіба? Пішли б "приседание и поднимание на носках" зробили, де й сон дінеться.

— Ат, к чортам!

Семафоренко розгладив свою ріденьку сиву борідку на зморщенім, виснаженім обличчі, витяг хустку, послинив крайок і протер очі.

— Що за чортівня? — обурився він, глянувши на манжети, тернув хусткою й розмазав на них кептягу.

— Лампа коптить, я ж говорив, а ви спали,— посміхнувся телеграфіст.

Семафоренко подзвонив. За дверима щось гупнуло, закашляло, і за хвилину до кабінету ввійшов дядько в свитці і форменій шапці з гербом.

— Се ти, сто чортів тобі в серце, заправляв лампу, га?

— Так тошно.

— "Тошно", опудало чортове. Ти глянь, що наробив, жити б тобі "тошно" було!

Помішник показав манжети й ткнув пальцем на "журнал".

Сторож підійшов до столу, байдужо подивився на папери й, не поспішаючи, підкрутив гніт.

— Трохи коптить, значить...

— "Коптить",— перекривив його помічник.— У-у, холери на вас нема!.. Дай повістку служебному та поклич начальника.

— Слухаюсь.

Сторож вийшов, а Семафоренко метушливо почав прибирати в кабінеті.

— І чого ти вишкірився! — накинувся на телеграфіста.:— Не розумію, чого тут сміятись і з чого?

— І зовсім я не вишкірився. Просто настроєніє таке.

— Та пропади ти пропадом із своїм настроєнієм!.. Яке мені діло до твого...

— Слухайте, пане Семафоренку, завтра ж у вісім годин після нашої смены гімнастика. Ви ще не справили собі, здається, й досі сокільської одежі.

— І не справлю!—гукнув Семафоренко.— За якого чорта я її справлятиму. І не піду...

— Петро Іванович велить.

— Плювать мені! Що я йому на глум здався старістю? Щоб діти глузували?..

— А циркуляр? Читали? — "Всем без исключения" — не вгамовувався Невсипущий.— Е, не говоріть: коли начальство велить...

— Що ти мені начальством пхаєш у вічі! Я й начальству... самому начальникові дороги заявлю, що не до лиця мені в моїх літах...

— Не скажете, злякаєтесь,— дражнив Невсипущий, і бісики сміху виблискували в його булькатих очах.

— Хто? я злякаюсь? — кипів Семафоренко.— Ну-ну, побачимо. Побачите тоді ви із своїм Петром Івановичем.

В кабінет увійшов начальник станції.

— В чім річ? що — побачите? — звернувся він до Семафоренка.

— Та от пан Семафоренко кажуть,— засипав телеграфіст,— що скаржитимуться начальству на гімнастику.

— Ще чого не доставало,— насупив брови начальник.

— І скажу,— провадив своєї Семафоренко.

— Я їм говорю, що ходимо ж ми з Петром Івановичем...

— Ви? то ви, а то я. Вам хоч би звеліли не то що "соколами", а й жеребцями...

— Ну-ну, ви без вираженій. Не вигадуйте дурниць. У вас усе як слід? Скоро служебний.

Начальник станції вийшов на перон, де сторож засвічував ліхтарі. Вітер крутив сухим листям і гудів на телеграфних дротах.

— Ти хоч би листя попідмітав був,— звернувся начальник до сторожа.

— Або я не підмітав?.. Сто разів підмітав. Та хіба за ним поспішишся. Сказано вітер... вітер і є. Що ти йому свого розуму вставиш?..

Здалеку почувся свищик паровоза й ріжок стрілочника. Сторож поставив драбину біля стіни й "дав підход". З кабінету вийшов і Семафоренко. За хвилину з грюканням і пихтінням підкотив "служебний". З вагона вийшов начальник дороги з цілим почетом інженерів. Начальник станції й Семафоренко, притуливши руки до картуза, заніміли.

— Ну, як у вас тут? — звернувся до начальника станції начальник дороги й пройшов у кабінет.

— Все обстоит благополучно,— відповів той, вклонившись.

— Повітря яке тут... важке... Хто дєжурний по станції?

Семафоренко виступив уперед. Він увесь трусився, як осиковий лист, і не міг здержати дрижання власних колін.

— Лампа... ва... вашество коптила... так через те...— мурмотів він в нестямі.

— Та що з вами? ви хворий, здається?

У прозурці з’явилося глузливе обличчя Невсипущого.

— Никак нет, здоров...

— А на вигляд ви зовсім ніби хворий. То все через те, що любите багато сидіти. Ну, що, як тут соколи? — звернувся генерал до начальника станції.— Занімаєтесь?

— Так точно, ваше превосходительство, занімаємось.

— Занімайтесь, занімайтесь... От і ви,— звернувся він до помішника, — частіш ходіть на гімнастику: більше руху, знаєте, де й бадьорість візьметься. А то подивіться на себе в зеркало; не сокіл, а мокра курка. Треба маладцем дивитись.

— Я... ва... ва... я,— белькотав Семафоренко.

— Що? — насупив брови генерал.

— Я хотів той... старий я, значить... Хотів прохати не той... не "соколом"...

— А мокрою куркою? — засміявся генерал. Інженери зняли регіт, а Невсипущий в телеграфній стиснув двоїна пальцями носа й аж качався од сміху.

— Що, він хворий? — спитав генерал у начальника.

— Никак нет,— відповів той.— Він просто зморений. Друге дежурство без одміни.

— Як? а де ж другий помічник?

— Хворий, ваше превосходительство, а запасного агента досі чомусь не прислали.

— Ну, це ж неможливо,— звернувся генерал до одного з інженерів.— Дайте депешу.

— Я зараз,— вклонився той і почав писати депешу.

— А вам,— знов обернувся генерал до Семафоренка,— раю після дежурства зайнятись гімнастикою. Самі побачите, як це гарно впливає на здоров’я, надає бадьорості. Ну, до побачення. Ходімо, панове.

Поїзд рушив.

Семафоренко, немов прибитий, приголомшений, сів записувати "отправлєніє". Начальник станції хотів щось сказати йому, але побачивши перед собою мізерну фігуру сердешного "сокола", похитав головою й пішов спати.

В прозурку виглянув Невсипущий.

— М-да,— муркнув він і зареготався.— Завтра розкажу Степаниді Никодимовні вашій, як ви прохали генерала, що хочете бути мокрою куркою...

Семафоренко пополотнів. Вхопивши каламар, він пожбурив його в голову насмішкуватому телеграфістові, а сам упав на стільця і, схилившись над "журналом", тихо заплакав.